

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto komission tiedonannosta ”Toimintasuunnitelma älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönottamiseksi Euroopassa” ja siihen liittyvästä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista

(2010/C 47/02)

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 286 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja erityisesti sen 8 artiklan,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY,

ottaa huomioon henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12 päivänä heinäkuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja erityisesti sen 41 artiklan,

ottaa huomioon asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan mukaisen lausuntopyynnön, jonka se sai Euroopan komissiolta 11 päivänä helmikuuta 2009,

ON ANTANUT SEURAAVAN LAUSUNNON:

I JOHDANTO

1 Komissio antoi 16 päivänä joulukuuta 2008 tiedonannon ”Toimintasuunnitelma älykkäiden liikennejärjestelmien

käyttöönottamiseksi Euroopassa” (jäljempänä ’tiedonanto’) (1). Tiedonantoon liittyy ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista (jäljempänä ’ehdotus’) (2) Komissio lähetti tiedonannon ja ehdotuksen Euroopan tietosuojavaltuutetulle lausuntoa varten asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan mukaisesti (3).

2. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että häntä kuullaan, ja suosittelee, että kuulemiseen viitataan ehdotuksen johdanto-osassa samalla tavalla kuin monessa muussa lainsäädäntötekstissä, joiden osalta häntä on kuultu asetuksen (EY) N:o 45/2001 mukaisesti.

I.1 Komission tiedonanto toimintasuunnitelmasta älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönottamiseksi Euroopassa

3. Älykkäät liikennejärjestelmät (ITS) ovat kehittyneitä sovelluksia, joissa käytetään eri liikennemuotoihin upotettuja tieto- ja viestintäteknologioita toteuttamaan vuorovaikutus. Tieliikenteen alalla ITS tarjoaa liikennemuotojen ja liikenteen hallinnan osalta innovatiivisia palveluja eri käyttäjille, kuten matkustajille, tieinfrastruktuurin käyttäjille ja ylläpitäjille, ajoneuvokalustoa hallinnoiville tahoille ja hätäpalveluorganisaatioille.

4. Ottaen huomioon ITS:n yleistyvän käyttöönoton eri liikennemuodoissa (4) Euroopan unionissa, komissio

(1) KOM(2008) 886 lopullinen. Neuvosto antoi tiedonantoa koskevat päätelmät liikenne-, televiestintä- ja energianeuvoston 2935. istunnossa 30.–31 päivänä maaliskuuta 2009.

(2) KOM(2008) 887 lopullinen.

(3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 45/2001, annettu 18 päivänä joulukuuta 2000, yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1).

(4) EU:n tasolla on monia eri aloitteita, jotka koskevat ITS:n käyttöönottoa eri liikennemuodoissa, mm. lentoliikenteessä (SESAR), vesiliikenteessä (RIS), rautateilla (ERTMS, TAF-TSI), meriliikenteessä (VTMIS, AIS, LRIT) ja tieliikenteessä (eToll, eCall), ks. KOM(2008) 886 lopullinen, s. 3.

antoi tiedonannon ITS-sovellusten ja -palvelujen käyttöönoton ja käytön vauhdittamiseksi tieliikenteen alalla. Toimintasuunnitelmassa pyritään myös varmistamaan niiden yhteentoimivuus muiden liikennemuotojen kanssa, mikä helpottaa multimodaalipalvelujen tarjoamista. ITS:n yhdenmukainen käyttöönotto Euroopassa palvelee useita yhteisön tavoitteita, mm. liikenteen tehokkuutta, kestävyyttä ja turvallisuutta, mikä edistää EU:n sisämarkkinoita ja kilpailukykyä. ITS:n käyttöönottoon liittyvien tavoitteiden erilaisuuden johdosta tiedonannossa luetellaan kuusi ensisijaista toiminta-alueita kaudeksi 2009–2014. Toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi komissio ehdottaa, että EU:n tasolla annettaisiin oikeudelliset puitteet direktiivin muodossa, jossa määriteltäisiin joukko toimia valituilla toiminta-alueilla.

1.2 Ehdotus direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista

- Ehdotuksessa määritellään puitteet ITS-sovellusten ylikansalliselle käyttöönotolle, jonka on tarkoitus helpottaa yhdenmukaistettujen rajatylittävien palvelujen, erityisesti liikenne- ja matkatietopalvelujen ja liikenteenhallintapalvelujen tarjontaa. Siinä edellytetään jäsenvaltioiden toteuttavan useita teknisiä toimenpiteitä, joilla helpotetaan tietojenvaihtoa käyttäjien, viranomaisten, sidosryhmien ja ITS-palveluntarjoajien välillä, ja sisällyttävän ajoneuvoihin ja tieinfrastruktuuriin turvallisuuteen liittyviä ITS-järjestelmiä. Neljällä toimintasuunnitelmassa luetellulla toiminta-alueella⁽⁵⁾ ITS-sovellusten ja järjestelmien tekniset eritelvät määritellään komiteamenettelyssä⁽⁶⁾, jonka keskeiset tekijät määritellään liitteessä II. Ei kuitenkaan ole selkeää, mitä tarkoituksia varten ITS:ää näillä aloilla käytetään. ITS:n käyttöönottoa voidaan lisäksi laajentaa moniin muihinkin aloihin kuin niihin neljään, jotka alun perin valittiin yhdenmukaistettujen teknisten eritelmiä kehittämistä varten. Vaikka ehdotus pääasiassa käsittelee tulevien ITS-sovellusten ja -palvelujen käyttöönottoa, siihen sisältyvät mahdollisuuksien mukaan myös olemassa olevat tai kehitteillä olevat tuon alan teknologiat (kuten eCall, eToll jne.)

- Ehdotus toimitettiin Euroopan parlamentille, joka vahvisti kantansa ensimmäisessä käsittelyssä⁽⁷⁾ 23 päivänä huhtikuuta 2009. Neuvoston pyydettyä lausuntoa 29 päivänä

⁽⁵⁾ Ehdotuksen 4 artiklassa edellytetään teknisten eritelmiä määrittelyä seuraavilla aloilla: i) tie-, liikenne- ja matkatietojen optimaalinen käyttö; ii) liikenteen ja rahtitoimintojen hallintaan liittyvien ITS-palvelujen jatkuvuus eurooppalaisilla liikennekäytävillä ja kaupunkikonaisuuksissa; iii) tieliikenteen turvallisuus ja turvatoimet; iv) ajoneuvon yhteydet liikenneinfrastruktuuriin.

⁽⁶⁾ Ehdotuksessa säädetään valvonnan käsittävistä sääntelymenettelyistä päätöksen 1999/468/EY 5 artiklan a alakohdan 1–4 alakohdan sekä 7 artiklan mukaisesti.

⁽⁷⁾ Euroopan parlamentin 23 päivänä huhtikuuta 2009 antama lainsäädäntöpäätöslauselma ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista, T6-0283/2009.

tammikuuta 2009 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa ehdotuksesta 13 päivänä toukokuuta 2009⁽⁸⁾.

I.3 Lausunnon pääkohdat

- Tietosuojaavaltuutettu suhtautuu myönteisesti siihen, että häntä kuullaan komission ehdottamasta ITS-toimintasuunnitelmasta. Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun tietosuojaavaltuutettu käsittelee ITS-toimintasuunnitelmassa esiin tulleita kysymyksiä. Tietosuojaavaltuutettu antoi lausunnon komission ehdotuksesta rajatylittävän lainvalvonnan helpottamisesta liikenneturvallisuuden alalla⁽⁹⁾ ja osallistui 29 artiklan mukaisen työryhmän työskentelyyn sen käsitellessä eCall-aloitetta koskevaa valmisteluasiakirjaa⁽¹⁰⁾.
- Älykkäät liikennejärjestelmät perustuvat monien erilaisten, julkisista ja yksityisistä lähteistä peräisin olevien tietojen keräämiseen, käsittelyyn ja vaihtamiseen: ne ovat näin ollen dataintensiivisiä. ITS:n käyttöönotto perustuu laajalti paikannusteknologioihin, kuten satelliittipaikannukseen ja kontaktittomiin teknologioihin, esim. RFID-tekniikkaan, jotka helpottavat erilaisten julkisten ja/tai kaupallisten sijaintisidonnaisten palvelujen (esim. tosiaikainen liikennetieto, eFreight, eCall, eToll, pysäköinnin varaus jne.) tarjontaa. Jotkin ITS:n käsittelemistä tiedoista ovat yhdistettyjä, kuten liikennettä, onnettomuuksia ja mahdollisuuksia koskevat tiedot, eivätkä liity tiettyyn yksilöön, kun taas toiset tiedot liittyvät tunnistettuihin tai tunnistettavissa oleviin henkilöihin ja ovat näin ollen direktiivin 95/46/EY 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja henkilötietoja.
- Tietosuojaavaltuutettu pitää tärkeänä, että ITS:n käyttöönottamiseksi suunnitellut toimet ovat ehdotuksessa mainitun olemassa olevan oikeudellisen kehyksen mukaisia, erityisesti henkilötietojen suojasta annetun direktiivin 95/46/EY⁽¹¹⁾ ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun direktiivin 2002/58/EY⁽¹²⁾ mukaisia.

⁽⁸⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tieliikennealan älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista, TEN/382, 13 päivänä toukokuuta 2009.

⁽⁹⁾ Euroopan tietosuojaavaltuutetun lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rajatylittävän lainvalvonnan helpottamisesta liikenneturvallisuuden alalla, EUVL C 310, 5.12.2008, s. 9.

⁽¹⁰⁾ Euroopan mukaisen työryhmän valmisteluasiakirja eCall-aloitteen vaikutuksista tietosuojaan ja yksityisyyteen, WP 125, 26 päivänä syyskuuta 2006 http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2006/wp58_fi.pdf

⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽¹²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi), EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37.

10. Yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan liittyvät ratkaisemattomat kysymykset on komissiossa todettu yhdeksi suurimmista esteistä ITS:n edistämiseksi. Näitä seikkoja käsitellään lausunnossa seuraavalla tavalla:

— Luvussa II analysoidaan ITS:n käyttöönottoa koskevaa komission säädösehdotusta tietosuojanäkökulmasta,

— Luvussa III esitetään tietosuojanäkökohdat, jotka on otettava huomioon ITS:n moitteettomassa käytössä:

— ensiksikin lausunnossa korostetaan tarvetta ottaa ITS:n kehittämissä huomioon ”sisäänrakennettu yksityisyyden suoja” ja esitetään tärkeät kysymykset, joita on käsiteltävä ITS-sovellusten ja tietojenkäsittelyjärjestelmien suunnittelussa

— toiseksi paneudutaan joihinkin yksityisyyden näkökohtiin, joita on käsiteltävä edelleen ITS-palvelujen tarjonnassa.

II ITS:N KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVAN SÄÄDÖSEHDOTUKSEN ANALYYSI

11. Komission direktiiviehdotus sisältää kaksi säännöstä (johdanto-osan 9 kappale ja 6 artikla), jotka käsittelevät yksityisyyttä, tietoturvaa ja tietojen uudelleenkäyttöä. Komission ehdotuksen 6 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että ITS:n toiminnan yhteydessä noudatetaan tietosuojaa koskevia yhteisön sääntöjä, muun muassa direktiiviä 95/46/EY ja direktiiviä 2002/58/EY. Komission ehdotuksen 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään lähinnä tietoturvanäkökulmaan liittyviä konkreettisia tietosuojatoimenpiteitä: Mainitussa kohdassa todetaan, että ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ITS-tiedot ja -tallenteet suojataan väärinkäytöksiltä, kuten luvattomalta käytöltä ja muokkaamiselta tai häviämiseltä”. Lopuksi komission ehdotuksen 6 artiklan 3 kohdassa säädetään, että ”Direktiiviä 2003/98/EY sovelletaan”.

12. Euroopan parlamentti ehdotti ensimmäisessä käsittelyssään 6 artiklaan tarkistuksia. 6 artiklan 1 kohtaan lisättiin kolme uutta alakohdtaa, jotka liittyvät anonymien tietojen käyttöön milloin mahdollista, arkaluonteisten tietojen käsittelyyn vain siinä tapauksessa, että rekisteröity on antanut

nimenomaisen tietoisensa suostumuksensa sekä henkilötietojen käsittelyyn ”vain siltä osin kuin niiden käsittely on tarpeen ITS-sovelluksen ja/tai -palvelun toiminnan kannalta”. Lisäksi 6 artiklan 2 kohtaa on muutettu lisäämällä, että ITS-tietoja ja -tallenteita ”ei voida käyttää muihin kuin tämän direktiivin mukaisiin tarkoituksiin”.

13. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että tietosuojaa on otettu huomioon ehdotusta laadittaessa ja että se on asetettu edellytykseksi ITS:n moitteettomalle käytölle Euroopassa. Tietosuojavaltuutettu tunnustaa, että tietojenkäsittelyn johdonmukainen yhdenmukaistaminen EU:n tasolla on tarpeen, jotta varmistetaan ITS-sovellusten ja -palvelujen toimivuus.

14. Tietosuojavaltuutettu panee kuitenkin merkille, että ehdotettu oikeudellinen kehys on liian laava ja yleisluonteinen hälventääkseen yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevat huolet, joita ITS:n käyttöönotto jäsenvaltioissa aiheuttaa. Ei ole selvää, milloin ITS-palvelujen suorittaminen johtaa henkilötietojen keräämiseen ja käsittelyyn, mitkä ovat tietojenkäsittelyn nimenomaiset tarkoitukset ja mikä oikeusperusta oikeuttaa käsittelyn. Paikannusteknologioiden käyttö ITS:n käyttöönotossa lisää myös riskiä, että kehitetään yksityisyyttä loukkaavia palveluita, jos niihin liittyy henkilötietojen keruuta ja vaihtoa. Lisäksi ehdotuksessa ei selkeästi eritellä ITS:n käyttöönottokehityksessä mukana olevien eri toimijoiden rooleja ja vastuuta, ja siten on vaikea tietää, mitkä toimijat ovat rekisterinpitäjiä ja näin ollen vastuussa⁽¹³⁾ tietosuojavelvoitteiden noudattamisesta. ITS-toimijat kohtaavat merkittäviä ongelmia, jollei kaikkia näitä kysymyksiä selvennetä lainsäädännössä, sillä he joutuvat viime kädessä huolehtimaan ehdotetussa direktiivissä säädettyjen toimenpiteiden soveltamisesta.

15. Sen vuoksi on olemassa riski, että säädösehdotuksen selkeyden puute aiheuttaa vaihtelevuutta ITS:n täytäntöönpanossa Euroopassa ja että jäsenvaltioiden välisten eroavuuksien vähentämisen sijaan se päinvastoin johtaa huomattavaan epävarmuuteen, pirstoutumiseen ja epäjohtonmukaisuuksiin Euroopan vaihtelevan tietosuojatason vuoksi. Tämä voi johtaa myös tietosuojaan liittyvien olennaisten suojatoimien noudattamatta jättämiseen. Tietosuojavaltuutettu korostaa, että näitä kysymyksiä on EU:n tasolla edelleen yhdenmukaistettava. Tietosuojavaltuutettu ehdottaa tässä yhteydessä muutoksia ehdotettuun säädökseen tietosuojaan liittyvistä syistä. Hän suosittelee voimakkaasti, että parlamentti ja neuvosto lisäisivät ehdotukseen ehdotetut muutokset sekä mahdollisuuksien mukaan muitakin säännöksiä avoimena olevien kysymysten selventämiseksi (eli

⁽¹³⁾ Alaviitteessä 11 mainitun direktiivin 95/46/EY 2 artiklan d alakohdan, 6 artiklan 2 kohdan ja 23 artiklan mukaisesti.

ITS-toimijoiden määrittely ja vastuut, yhdenmukaistettujen sopimusten kehittäminen ITS-palvelujen tarjontaa varten jne.). Hän tähdentää lisäksi, että myös jäsenvaltiot kantavat vastuuta direktiivin moitteettomasta täytäntöönpanosta, jotta toimijat voivat kehittää järjestelmiä ja palveluja, jotka ovat kaikkialla Euroopassa tietosuojatasoltaan asianmukaisia.

II.1 Tietojenkäsittelyn on nojaututtava asianmukaiseen oikeusperustaan

16. On epäselvää, milloin henkilötietojen käsittely alkaa sen jälkeen, kun ITS-laitteisto on asennettu ajoneuvoon, ja miltä oikeudelliselta perustalta käsittely suoritetaan. Toimijat voivat käyttää tietojenkäsittelyssä erilaisia oikeusperustoja, muun muassa käyttäjien yksiselitteistä suostumusta, sopimusta tai oikeudellista velvoitetta, jota rekisterinpitäjän on noudatettava. On tarpeen yhdenmukaistaa oikeusperusta, jonka pohjalta ITS:n puiteissa suoritetaan tietojenkäsittelyä, jotta varmistetaan, että järjestelmät toimivat kaikkialla Euroopassa eivätkä käyttäjät joudu kärsimään eroista eri Euroopan maiden tietojenkäsittelyssä.
17. Monissa tapauksissa ITS-järjestelmä asennetaan ajoneuvoihin valmiiksi. Näin tapahtuu erityisesti turvallisuuteen liittyvien ITS-järjestelmien kohdalla, joiden on ehdotuksen mukaan oltava ajoneuvoihin upotettuina. Ehdotuksessa ei kuitenkaan määritellä, mitä ”turvallisuuteen liittyvät ITS-järjestelmät” ovat, ja sen vuoksi olisi tarkemmin määritettävä ne ITS-sovellukset ja -järjestelmät, joiden on oltava ajoneuvoihin upotettuina. Olisi lisäksi selvennettävä, onko laitteen käynnistäminen ja käyttö käyttäjille vapaaehtoista vai pakollista. Pakollisuuden pohjautuvan tietojenkäsittelyn pitäisi olla mahdollista vain tiettyjä tarkoituksia varten ja pakottavista syistä (esim. tavaroiden paikannus rahtitoimintojen hallinnan puiteissa) ja toteuttaen asianmukaiset suojatoimet yksilöihin liittyvässä tietojenkäsittelyssä. Jos ITS:n käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen, olisi toteutettava asianmukaiset suojatoimet sen estämiseksi, että järjestelmän olemassaolon ajoneuvossa katsottaisiin jo sinällään merkitsevän käyttäjien samalla suostuneen sen käyttöön.
18. Tietosuojavaltuutettu suosii ratkaisua, jossa ITS-palveluja tarjotaan vapaaehtoiselta pohjalta. Tämä tarkoittaa, että käyttäjien on voitava vapaasti suostua järjestelmän käyttöön ja niihin erityisiin tarkoituksiin, joiden vuoksi sitä käytetään. Palvelun perustuessa sijaintitietoihin käyttäjälle on tarjottava asianmukaiset (erityisesti direktiivin 2002/58/EY 9 artiklan mukaiset) tiedot ja hänen on voitava peruuttaa suostumuksensa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että laitteen ja/tai ominaisuuden on oltava helposti deaktivoitavissa ilman käyttäjälle koituvia teknisiä tai taloudellisia rasitteita⁽¹⁴⁾, jos käyttäjä ei enää suostu järjestelmän ja/tai jonkin erityisen ominaisuuden käyttöön. Muitakin takeita on otettava käyttöön, jotta käyttäjiä ei syrjitä heidän kieltäytyessään käyttämästä jotakin palvelua.

19. Silloin kun tietyt käsittelytoimet ovat pakollisia ja toiset riippuvat käyttäjän suostumuksesta, on taattava eri käsitteilytoimien läpinäkyvyys, niin että käyttäjät saavat riittävät tiedot kunkin käsittelytoimen pakollisuudesta ja/tai vapaaehtoisuudesta ja sen laajuudesta. On myös keskeisen tärkeää toteuttaa asianmukaiset turvatakeet, niin ettei tietoja kerätä ja käsitellä laillisesti määritellyn ja/tai vapaaehtoisesti sovitun laajuuden ulkopuolella.
20. Ottaen huomioon ITS-palvelujen ylikansallisen vaikutuksen tietosuojavaltuutettu suosittaa myös yleiseurooppalaisten vakiosopimusten kehittämistä sen varmistamiseksi, että ITS:n kautta tarjotut palvelut tarjoavat samat suojatakeet kaikkialla Euroopassa ja erityisesti että käyttäjille tarjottu tieto kattaa riittävän selkeästi käytetyt erityisominaisuudet, erityisteknologioiden käytön vaikutukset käyttäjien tietosuojaan ja sitä, kuinka nämä voivat käyttää oikeuksiaan. Uusia ominaisuuksia lisätessä palveluntarjoajien olisi toteutettava lisätoimia ja tarjottava käyttäjille selkeät ja tarkat tiedot näistä uusista ominaisuuksista ja saatava heiltä asianmukainen suostumus uusien ominaisuuksien käytölle.

II.2 Tietojen käsittelyn tarkoitukset ja tavat määriteltävä tarkemmin

21. Tietosuojavaltuutettu panee merkille, ettei ehdotuksessa määritellä tarkkaan niitä erityisiä palveluja ja tarkoituksia, joihin ITS-sovelluksia voitaisiin käyttää ja jotka jäävät näin ollen avoimiksi. Tämä tuo mukanaan joustavuutta käytännössä, mutta se tarkoittaa, että yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevat ratkaisemattomat kysymykset – jotka komissio mainitsee yhdeksi suurimmista esteistä ITS:n edistämiseksi (ks. kohta 10) – voivat jäädä ratkaisemattomiksi ja voisivat estää ehdotettujen toimenpiteiden tasapainoisen täytäntöönpanon.
22. Tietosuojavaltuutettu painottaa, että on erityisen tärkeää, että tiettyjen ITS-palvelujen tarjonnan edellyttämät käsitteilytoimet suoritetaan paitsi asianmukaiseen oikeusperustaan nojautuen myös tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten ja että suunniteltu käsittely on kyseisiin tarkoituksiin nähden suhteutettua ja välttämätöntä (direktiivin 95/46/EY 6 artikla). Sen vuoksi olisi pohdittava, onko EU:n tasolla tarpeen antaa ITS:n erityiskäytön osalta lisää lainsäädäntöä, jotta varmistetaan oikeusperustan yhdenmukaisuus ja riittävyys suoritettavien käsittelytoimien osalta ja jotta vältetään jäsenvaltioiden väliset eroavuudet ITS-palvelujen käyttönotossa.
23. Ehdotetussa säädöksessä ei ole vielä päätetty ITS:n käyttöön tulevien tietojen käsittelyn ja vaihdon tavoista. Monista teknisistä parametreista, joiden valitsemisella on erilaisia vaikutuksia yksityisyyden ja tietosuojan kannalta, päätetään vasta myöhemmässä vaiheessa komiteamenettelyssä. Ottaen huomioon yksityisyydelle ja tietosuojalle, jotka ovat perusoikeuksia, myönnetyn erityisen suojan, josta

⁽¹⁴⁾ Ks. WP 125 (eCall), s. 4, maininta alaviitteessä 10.

määrätään ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 8 artiklassa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa, on syytä kysyä, voidaanko ja missä määrin tietojenkäsittelytoimien määrittely jättää komiteamenetelystä päätettäväksi.

24. Demokraattisessa yhteiskunnassa päätökset keskeisistä periaatteista ja toimintatavoista, jotka vaikuttavat perusoikeuksiin, olisi tehtävä täysimääräisessä lainsäädäntömenettelyssä, johon sisältyvät asianmukaiset tarkistukset ja tasapainokysymykset. Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa, että komiteamenettelyn sijasta Euroopan parlamentin ja neuvoston olisi tehtävä yksilöiden yksityisyyteen ja tietosuojaan ratkaisevalla tavalla vaikuttavat päätökset, kuten pakollisten tietojenkäsittelytoimien tarkoitukset ja suorittamistavat sekä ITS:n käyttöönottoa uusilla aloilla koskevien sääntöjen määrittely.
25. Tämän vuoksi tietosuojavaltuutettu suosittelee painokkaasti, että 29 artiklan mukainen työryhmä sekä tietosuojavaltuutettu otetaan tarvittaessa mukaan ehdotuksen 8 artiklan mukaisesti perustetun komitean työskentelyyn ja ITS:n käyttöönottoon liittyviin tuleviin toimiin kuulemalla mainittuja tahoja riittävän aikaisessa vaiheessa ennen asiaan liittyvien toimenpiteiden kehittämistä.
26. Tietosuojavaltuutettu panee myös merkille Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset ehdotuksen 6 artiklaan. Tietosuojavaltuutettu toteaa ensinnäkin, että tarkistus, joka koskee anonyymien tietojen käytön suosimista, vaikka se onkin periaatteessa tervetullutta, ei ratkaise kaikkia tietosuojaoongelmia, sillä monia ITS:n kautta kerättyjä ja vaihdettuja tietoja voidaan pitää henkilötietoina. Jotta henkilötietojen käsittely tapahtuisi anonyymisti, kenelläkään ei saa olla missään käsittelyn vaiheessa mahdollisuutta – kun otetaan huomioon kaikki rekisterinpitäjän tai kenen tahansa muun henkilön kohtuullisesti toteutettavissa olevat keinot – yhdistää tietoja tunnistetun henkilön tietoihin. Muussa tapauksessa nämä tiedot ovat henkilötietoja direktiivin 95/46/EY 2 artiklan a alakohdan mukaisessa merkityksessä⁽¹⁵⁾. Tietosuojavaltuutettu suosittelee lisäksi, että Euroopan parlamentin ehdottamien tarkistusten pohjalta ehdotuksen 6 artikla muutettaisiin seuraavasti:

— Henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta ITS:n kautta olisi arvioitava ottaen huomioon lailliset ja nimenomaiset tarkoitukset, joita varten tietoja käsitellään (direktiiv-

vin 95/46/EY 6 ja 7 artiklan mukaisesti). Itse ITS-sovelluksen⁽¹⁶⁾ toiminta ei voi olla tietojenkäsittelyn oikeuttava laillinen tarkoitus, sillä sovellus on vain keino tietojen keräämiseksi ja vaihtamiseksi ja sen käytön olisi välttämättä suuntauduttava erityisiin tarkoituksiin.

- Tarkistus⁽¹⁷⁾, jossa kielletään ITS-tietojen ja -tallenteiden käyttö ”muihin kuin tämän direktiivin mukaisiin tarkoituksiin”, ei tarjoa riittäviä takeita, varsinkin kun direktiivissä ei määritetä selkeästi ja tyhjentävästi niitä tarkoituksia ja palveluja, joihin ITS:ää käytetään. Ottaen huomioon, että ITS:n avulla suoritetaan useita erilaisia tietojenkäsittelytoimia hyvin erilaisiin tarkoituksiin, olisi varmistettava, että yhteen tiettyyn tarkoitukseen tapahtuvan käsittelyn kuluessa kerättyjä tietoja ei käytetä muihin tarkoituksiin tavalla, joka on yhteensopimaton, kuten direktiivin 95/46/EY 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään. Tietosuojavaltuutettu suosittelee sen vuoksi, että 6 artiklan 2 kohtaa muutettaisiin vielä, jotta varmistetaan, että ITS-tietoja ja -tallenteita ei käytetä ”muihin kuin tämän direktiivin mukaisiin tarkoituksiin niiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla”.

III TIETOSUOJA ÄLYKKÄISSÄ LIIKENNEJÄRJESTELMISSÄ

27. On ratkaisevan tärkeää, että eri ITS-toimijat ovat selvillä, jotta voidaan määrittää, kuka kantaa vastuun siitä, että järjestelmät toimivat tietosuojan kannalta moitteettomasti. Olisi sen vuoksi selvennettävä tarkemmin sitä, kenen pitäisi olla vastuussa komiteamenettelyssä päätettävien sovellusten ja järjestelmien toteuttamisesta ja kuka toimijoiden ketjussa vastaa siitä, että tietojenkäsittelyssä noudatetaan tietosuojalakea (eli rekisterinpitäjät). Tietosuojavaltuutettu selvittää jäljempänä joitakin yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyviä näkökohtia, joita olisi otettava esille komiteamenettelyssä ja rekisterinpitäjien toimesta sovelluksia ja järjestelmäarkkitehtuuria suunniteltaessa. Hän selvittää lisäksi joitakin tietosuojakysymyksiä, joita lainsäätäjän ja rekisterinpitäjien on käsiteltävä ITS-palvelujen tarjonnan osalta.

III.1 ”Sisäänrakennettu yksityisyyden suoja”

28. Direktiivissä 95/46/EY esitettyjen tietosuojaperiaatteiden moitteeton soveltaminen on keskeinen edellytys ITS:n onnistuneelle käyttöönotolle yhteisössä. Nämä periaatteet vaikuttavat järjestelmäarkkitehtuurin ja sovellusten suunnitteluun. Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että ”sisäänrakennettu yksityisyyden suoja” otettaisiin varhaisessa vaiheessa

⁽¹⁵⁾ Kuten direktiivin 95/46/EY johdanto-osan 26 kappaleessa todetaan, ”sen määrittämiseksi, onko henkilö tunnistettavissa, olisi otettava huomioon kaikki kohtuullisesti toteutettavissa olevat keinot, joita joko rekisterinpitäjä tai joku muu voi kyseisen henkilön tunnistamiseksi käyttää”.

⁽¹⁶⁾ Tarkistuksessa 34 ehdotetaan uutta 6 artiklan 1 kohdan b alakohdasta seuraavasti: ”Henkilötietoja käsitellään vain siltä osin kuin niiden käsittely on tarpeen ITS-sovelluksen ja/tai -palvelun toiminnan kannalta.”

⁽¹⁷⁾ Tarkistus 36 lisää 6 artiklan 2 kohtaan seuraavan tekstin: ”ja että niitä ei voida käyttää muihin kuin tämän direktiivin mukaisiin tarkoituksiin.”

- lähestymistavaksi ITS:n suunnittelussa sovellusten ja järjestelmien arkkitehtuurin, toiminnan ja hallinnoinnin määrittämiseksi. Tätä lähestymistapaa painotettiin erityisesti direktiivissä 1999/5/EY⁽¹⁸⁾ radio- ja telepäätelaitteiden suunnittelun osalta.
29. ITS-sovellusten ja järjestelmien suunnittelu tapahtuu useissa vaiheissa eri toimijoiden toimesta, joiden pitäisi kaikkien ottaa huomioon yksityisyys ja tietosuojat. Komissiolla ja ITS-komitealla on alkuvaiheessa erityisvastuuna määritellä komiteamenettelyn kautta toimenpiteet, standardointialoitteet, menettelyt ja parhaat käytänteet, joilla edistetään ”sisäänrakennettua yksityisyyden suojaa”.
30. ”Sisäänrakennettua yksityisyyden suojaa” olisi edistettävä prosessien kaikissa vaiheissa ja prosessien kaikissa muodoissa:
- Organisaatorisella tasolla yksityisyyden suoja olisi otettava huomioon määriteltäessä niitä menettelyjä, joita tarvitaan tietojen vaihtamiseksi kaikkien asianmukaisten vaihtopisteiden välillä. Se voi vaikuttaa suoraan siihen, millä tavalla ja missä laajuudessa tietoja vaihdetaan.
  - Yksityisyyttä ja turvallisuutta koskevat vaatimukset olisi sisällytettävä standardeihin, käytänteisiin, teknisiin eritelmiin ja järjestelmiin.
  - Teknisellä tasolla tietosuojavaltuutettu suosittelee, että esim. komiteamenettelyn avulla kehitettäisiin yksityisyyden suojaa, tietosuojaa ja turvallisuutta koskevat parhaat käytettävissä olevat tekniikat⁽¹⁹⁾ (BAT) tiettyjä aloja ja/tai tiettyjä tarkoituksia varten, joiden osalta määriteltäisiin eri turvallisuusparametrit, joita on käytettävä järjestelmän koko elinkaaren aikana sen takuumiseksi, että EU:n sääntelykehystä noudatetaan.
31. Tietosuojavaltuutettu esittelee jäljempänä eräitä kysymyksiä, joita on erityisesti käsiteltävä sovellusten ja järjestelmäarkkitehtuurin suunnittelussa. Ne liittyvät kerättyihin tietoihin, järjestelmien yhteentoimivuuteen sekä tietoturvaan.
- III.1.a) *Tietojen minimointi ja anonymitteetti*
32. Direktiivin 95/46/EY 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan ainoastaan tiettyjä tarkoituksia varten tarpeellisia ja olennaisia henkilötietoja saadaan kerätä ja käsitellä.
33. Tietosuojavaltuutettu tähdentää, että ITS:n avulla käsitellyt tiedot on luokiteltava asianmukaisesti ennen sovellusten ja järjestelmien suunnittelua, jotta vältetään laajamittainen tarpeeton henkilötietojen kerääminen. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä huomiota seuraaviin:
- tietojen lähde (peräisin julkisesta lähteestä, matkaviesintäoperaattorilta, ITS-palveluntarjoajalta, muilta toimijoilta, ajoneuvosta, ajoneuvon käyttäjältä tai muilta rekisteröidyiltä)
  - tietojen luonne (esim. yhdistetyt tiedot, anonyymit tiedot, henkilötiedot, arkaluonteiset tiedot)
  - tietojen käyttötarkoitus (-tarkoitukset), ja
  - vuorovaikutteisten järjestelmien osalta olisi selvennettävä, mitä tietoja lähetetään/otetaan ajoneuvosta, vaihdetaan toisen ajoneuvon ja/tai infrastruktuuriin kanssa ja infrastruktuurista infrastruktuuriin ja mihin tarkoituksiin.
34. Yksittäisiä ominaisuuksia olisi analysoitava huolellisesti tavoiteltujen tarkoitusten mukaan, jotta voidaan arvioida henkilötietojen keräämisen tarpeellisuutta. Tietosuojavaltuutettu tähdentää, että on tärkeää löytää asianmukainen tasapaino rekisteröityjen perusoikeuksien ja eri toimijoiden etujen välillä, mikä merkitsee, että henkilötietoja käsitellään mahdollisimman pieni määrä. Sovellusten ja järjestelmien arkkitehtuuri olisi mahdollisimman pitkälti suunniteltava siten, että vain tavoiteltujen tarkoitusten täyttämiseksi välttämättömät henkilötiedot kerätään.
35. Jos henkilötiedot eivät ole tarpeellisia tai ne ovat tarpeellisia ainoastaan käsittelyn varhaisessa vaiheessa, niitä ei pitäisi kerätä tai niistä pitäisi tehdä anonyymejä mahdollisimman pian. Siten on erityisen tärkeää, että sen lisäksi että arvioidaan tietojen keräämisen tarpeellisuutta arvioidaan myös niiden eri järjestelmissä säilyttämisen tarpeellisuutta. Palveluketjun kaikkien eri toimijoiden osalta olisi määriteltävä tietyt aikarajat henkilötietojen tallentamiselle, ja näiden aikarajojen pitäisi vaihdella sen mukaan, minkä tyyppisistä tiedoista on kyse ja mihin tarkoitukseen ne on kerätty⁽²⁰⁾. Näin ollen kun henkilötietoja ei enää tarvitse säilyttää sen tarkoituksen saavuttamiseksi, jota varten ne kerättiin tai niitä myöhemmin käsiteltiin, niistä pitäisi tehdä anonyymejä eli ne eivät saa enää liittyä tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan henkilöön.
36. Järjestelmäarkkitehtuurin suunnittelun ja tietojenvaihtomenettelyiden olisi tuettava mahdollisimman pienen henkilötietomäärän käsittelyä. Tältä osin olisi otettava huomioon kaikki käsittelyn vaiheet ja kaikki ITS-palvelujen tarjontaketjussa mukana olevat toimijat. Siinä missä joitain tietoja

⁽¹⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/5/EY, annettu 9 päivänä maaliskuuta 1999, radio- ja telepäätelaitteista ja niiden vaatimustenmukaisuuden vastavuoroisesta tunnustamisesta (erityisesti 3 artiklan 3 kohdan c alakohhta).

⁽¹⁹⁾ Parhailla käytettävissä olevilla tekniikoilla tarkoitetaan tietyn toiminnan ja siinä käytettävien menettelytapojen tehokkainta ja edistyneintä astetta, joka osoittaa tiettyjen tekniikoiden käytännön soveltuvuuden käytettäväksi periaatteessa pohjana tietotekniikka- ja tietoturvallisuussovelluksille ja -järjestelmille, joiden on oltava EU:n sääntelykehyksen yksityisyys-, tietosuoja- ja turvallisuusvaatimusten mukaisia.

⁽²⁰⁾ Esim. yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien liikenne- ja paikkatietojen säilyttämistä säännellään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/24/EY, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2006, yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muutamisesta.

voidaan vaihtaa ja käsitellä anonymisti, eräitä muita tietoja voidaan tunnistamattomasti vaihdettuinkin yhdistää tunnistettuihin henkilöihin, ja sen vuoksi ne ovat henkilötietoja direktiivin 95/46/EY 2 artiklan a alakohdan mukaisessa merkityksessä⁽²¹⁾. Ottaen huomioon ITS:n käyttötarkoitukset lienee vaikea varmistaa, että suuri osa ITS:n avulla kerätyistä tiedoista käsitellään anonymisti, sillä josain vaiheessa henkilötietoja tarvitaan tiettyihin tarkoituksiin, kuten laskuttamista varten. Anonymiteetin varmistaminen tietyillä aloilla edellyttäisi sen vuoksi vähintään teknisiä, organisatorisia ja oikeudellisia erityistoimenpiteitä.

III.1.b) Yhteentoimivuus, tietojen laatu ja käyttötarkoituksen rajoittaminen

37. Sovellusten ja järjestelmien yhteentoimivuus on ITS:n onnistuneen käyttöönoton kannalta keskeistä. Yhdenmukaisemisella pyritään siihen, että määritellään sovelluksiin ja järjestelmiin integroitavien rajapintojen tekniset eritelmit, jotta ne voivat toimia yhteen muihin liikennemuotoihin ja/tai -järjestelmiin upotettujen sovellusten kanssa. Järjestelmien yhteentoimivuus helpottaa erilaisten palvelujen tarjontaa ja edistää osaltaan niiden jatkuvuuden varmistamista Euroopassa, mutta siihen liittyy myös tietty määrä riskejä tietosuojan kannalta, kuten tietojen väärinkäyttöä. Tietokantojen yhteenliittäminen pitäisi tehdä noudattaen asianmukaisesti tietosuojaperiaatteita⁽²²⁾ ja käytännön suojatoimia (ks. myös jakso III.1.c).
38. Direktiivin 95/46/EY 6 artiklan d alakohdassa mainittu tietojen laadun periaate on erityisen keskeinen sovellusten ja järjestelmien yhteentoimivuuden yhteydessä. Rajapintojen suunnittelua varten määriteltävissä teknisissä eritelmissä olisi varmistettava sovellusten ja järjestelmien yhteenliittämisellä saatavien tietojen täsmällisyys.
39. Koska järjestelmien yhteentoimivuus helpottaa tietokantojen yhteenliitettävyyttä ja tietojen myöhempää vertailtavuutta, tietosuojavaltuutettu korostaa, että yhteenliittämisen osalta olisi tarkkaan otettava huomioon käyttötarkoituksen rajoittamisperiaate, joka esitetään direktiivin 95/46/EY 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa. On erityisen tärkeää, että ITS:n järjestelmäarkkitehtuurin suunnittelulla estetään tietojen myöhempi käyttö muihin tarkoituksiin kuin niihin, joita varten ne kerättiin. Järjestelmään on rakennettava asianmukaiset turvajärjestelmät, joilla estetään väärinkäyttö, luvaton luovuttaminen tai pääsy sekä laitteiden oheisvaikutukset. Olisi esimerkiksi toteutettava riittävät suojajärjestelmät estämään sivullisten luvaton pääsy mukana kulkeviin laitteisiin ja se, että näitä laitteita ei käytetä ihmisten tunnistamiseen ja jäljittämiseen vastoin järjestelmän tarkoituksia.

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 15.

⁽²²⁾ Ks. myös tietosuojavaltuutetun huomautukset eurooppalaisten tietokantojen yhteentoimivuutta koskevasta komission tiedonannosta, Bryssel, 10 päivä maaliskuuta 2006 http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/PressNews/News/06-03-10_EO_EDPS_MoU_EN.pdf

40. Itse yhteenliittämisen laillisuutta on punnittava tapauskohtaisesti ottaen huomioon järjestelmien avulla saataville asetettujen ja vaihdettujen tietojen luonne ja niiden alkuperäinen käyttötarkoitus.

III.1.c) Tietoturva

41. Henkilötietojen turvallisuus on ITS:n käyttöönotossa avaintekijä. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen tietoturvan nimienomaiseen mainitsemiseen toimintasuunnitelmassa ja direktiiviehdotuksessa. Tietoturva pitäisi ottaa huomioon paitsi ITS-laitteen ollessa toiminnassa (ajoneuvon sisäisessä järjestelmässä ja liikennepöytäkirjassa) myös muulloin eli tietokannoissa, joissa tietoja käsitellään ja/tai tallennetaan. Käsitelyn kaikkia vaiheita varten olisi määriteltävä asianmukaiset tekniset, hallinnolliset ja organisatoriset vaatimukset, joilla voidaan varmistaa riittävä turvallisuustaso direktiivin 95/46/EY 16 ja 17 artiklan mukaisesti (ja tarvittaessa direktiivin 2002/58/EY 4 ja 5 artiklan mukaisesti).
42. Asianmukaisten tietoturvatöiden määrittely olisi tehtävä vasta, kun on huolellisesti arvioitu ITS:n erityisiä käyttötarkoituksia ja käsittelyn tapoja. Tältä osin tietosuojavaltuutettu suosittelee, että yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevat vaikutustenarvioinnit tehdään alakohtaisesti ja/tai käyttötarkoitusten mukaan (esim. turvallisuuteen liittyvien ITS-järjestelmien osalta, rahtitoimintojen hallinnan osalta jne.) Yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevien vaikutustenarviointien suorittaminen ja BAT:ien käyttäminen yksityisyyden ja tietojen suojaamiseksi auttaa osaltaan määrittelemään tiettyä käsittelyä koskevat asianmukaisimmat turvallisuustoimenpiteet.

III.2 Muita tietosuojan ja yksityisyyteen liittyviä näkökohtia ITS-palvelujen tarjonnassa

43. ITS-palvelujen käyttöönottopaaja on tarpeen yhdenmukaistaa EU:n tasolla edelleen, jotta estetään vaihtelevuus ITS-palvelujen käyttöönotossa. Tältä osin tietosuojavaltuutettu haluaa ottaa esille kaksi kysymystä, joiden pohtimista yksityisyyden ja tietosuojan kannalta on jatkettava:
- Paikannuslaitteiden käyttäminen sijaintisidonnaisten julkisten ja kaupallisten palvelujen tarjonnassa edellyttää lisäsuojatoimien toteuttamista. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, käytetäänkö ja milloin sijaintisidonnaisia ITS-palveluja yksityisiin vai ammatillisiin tarkoituksiin sekä kuinka tällaisen järjestelmän käyttö saattaa vaikuttaa ammatin harjoittamisen yhteydessä ajoneuvoa käyttäviin yksilöihin.

- Integroiduissa järjestelmissä on erityisen tärkeää selventää ITS:n käytössä mukana olevien eri osapuolten roolit ja vastuut.

III.2.a) Paikannuslaitteita koskevat suojatoimet tarjottaessa sijaintisidonnaisia ITS-palveluja

44. ITS:n käyttöönotto tukee tavaroiden paikannus- ja seurantasovellusten kehittämistä ja mahdollistaa sijaintisidonnaiset kaupalliset ja julkiset palvelut. Tällaiset palvelut perustuvat teknologioiden käyttöön, kuten satelliittipohjaiseen paikannukseen ja RFID-tunnisteisiin⁽²³⁾. Navigointi-, paikannus- ja seurantajärjestelmät on tarkoitettu käytettäväksi moniin eri tarkoituksiin, kuten ajoneuvojen ja niiden lastien kaukoseurantaan (esim. vaarallisten aineiden tai elävien eläinten kuljetuksissa), ajoneuvojen veloittamiseen erilaisten parametrien, kuten kuljetun etäisyyden ja vuorokaudenajan mukaan (esim. tiemaksut, sähköiset tiemaksujärjestelmät), kuljettajien seurantaan lainvalvontatarkoituksessa, kuten ajoaikojen tarkistaminen (digitaalisten ajopiirtureiden avulla), sekä seuraamusten määräämiseen (ajoneuvojen sähköisen tunnistamisen avulla).
45. Paikannusteknologioiden käyttö on yksityisyyttä erityisesti loukkaavaa, sillä se mahdollistaa kuljettajien paikantamisen sekä heidän ajotapoihinsa liittyvien monien erilaisten tietojen keräämisen. Kuten 29 artiklan mukainen työryhmä painotti⁽²⁴⁾, sijaintitietojen käsittely on hyvin kiistely asia, johon liittyy tärkeä kysymys anonyyminä liikkumisen vapaudesta ja joka edellyttää erityisten suojatoimien toteuttamista, jotta estetään yksittäisten henkilöiden tarkkailu ja tietojen väärinkäyttö.
46. Tietosuojavaltuutettu tähdentää, että paikannuslaitteiden käytön on oltava laillista eli asianmukaiseen oikeusperustaan perustuvaa, sen on tapahduttava nimenomaisessa ja laillisessa tarkoituksessa sekä oltava tarkoitukseensa suhteutettua. Suoritetun tietojenkäsittelyn laillisuus riippuu suurelta osin paikannuslaitteiden käyttötavasta ja -tarkoituksesta. Kuten 29 artiklan mukainen työryhmä korosti eCallia koskevassa lausunnossaan "laitteiden yhdistämistä pysyvästi verkkoon, jolloin ajoneuvot olisivat jatkuvassa seurannassa eCall-laitteiden mahdollista aktivointia varten, ei voitaisi hyväksyä tietosuojaan liittyvistä syistä"⁽²⁵⁾. Sen vuoksi on tärkeää selvittää edelleen, missä erityisolosuhteissa ajoneuvoa voidaan seurata sekä tämän vaikutuksia käyttäjään. Joka tapauksessa paikannuslaitteiden käyttö olisi perustel-

tava laillisella tarpeella (esim. tavarakuljetusten seuraaminen), ja se olisi rajoitettava siihen, mikä on siinä tarkoituksessa

tarpeen. Siten on tärkeää tarkkaan määrittellä, mitä sijaintitietoja kerätään, mihin ne tallennetaan ja kuinka kauan niitä säilytetään sekä kenen kanssa ja missä tarkoituksessa niitä vaihdetaan, ja toteuttaa kaikki tarpeelliset toimet tietojen väärinkäytön estämiseksi.

47. Yleisten viestintäverkkojen tai yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen käyttäjiin liittyvien sijaintitietojen käsittelyä säännellään lisäksi tiukasti direktiivin 2002/58/EY 9 artiklassa. Siinä erityisesti edellytetään, että sijaintitietojen käsittely on suoritettava anonyymisti tai muussa tapauksessa käyttäjän tietoisella suostumuksella. Tämä merkitsee, että käyttäjien on ennen suostumistaan paikannuslaitteen käyttöön saatava asianmukaista tietoa, mukaan luettuna käsiteltyjen sijaintitietojen tyyppi, käsitellyn tarkoitukset ja kesto, sekä se, välitetäänkö tietoja sivulliselle lisäarvopalvelun tarjoamista varten. Käyttäjille on tarjottava yksinkertainen, maksuton keino kieltää sijaintitietojen käsittely yksittäisen verkkoyhteyden tai yksittäisen viestinnän välittämisen osalta. Sijaintitietojen käsittely olisi rajoitettava tiukasti niiden henkilöiden tehtäväksi, jotka toimivat yleisten viestintäverkkojen tarjoajien tai yleisesti saatavilla olevien viestintäpalvelujen tarjoajien valtuuttamina tai lisäarvopalvelua tarjoavan sivullisen valtuuttamina.
48. On toteutettava lisäsuojatoimia silloin, kun sijaintitietoja kerätään ammattitoiminnan aikana käytetyistä ajoneuvoista, jotta estetään paikannusteknologian käyttö työnteekijöiden asiattomaan seurantaan. Käsittely olisi joka tapauksessa rajoitettava työaikana kerättyihin sijaintitietoihin; näin työnteekijät voivat sulkea paikannustoiminnon työajan ulkopuolella ja/tai kun ajoneuvoa käytetään yksityisiin tarkoituksiin.
49. On olemassa riski, että sivulliset (kuten vakuutusyhtiöt, työnantajat ja lainvalvontaviranomaiset) vaativat pääsyä tietoihin, jotka on kerätty navigointi- ja paikannusjärjestelmien avulla laillisia ja erityisiä tarkoituksia varten (kuten tavaroiden paikannusta ja tiemaksujen sähköistä maksamista varten jne.), käyttääkseen niitä toissijaisiin tarkoituksiin, kuten ajo- ja lepoaikojen tarkistamiseen tai liikennesääntöjen noudattamisen tarkistamiseen ja seuraamusten määräämiseen. Periaatteessa pääsy tietoihin toissijaisia tarkoituksia varten ei ole sallittua, jos tämä pääsy palvelee tarkoituksia, jotka ovat ristiriidassa niiden tarkoitusten kanssa, joita varten tiedot kerättiin. Pääsy voidaan tästä periaatteesta poiketen sallia vain, jos pääsy täyttää direktiivin 95/46/EY 13 artiklassa säädetyt tiukat vaatimukset. Näin ollen sivullisilla tulisi olla pääsy sijaintitietoihin vain lainsäädännön puitteissa ja avoimella tavalla sellaisen

⁽²³⁾ Ks. RFID-tekniikan käytön herättämät yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevat kysymykset, jotka Euroopan tietosuojavaltuutettu esitti lausunnossaan komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Radiotaajuustunnistus Euroopassa: asteittain kohti alan yhteisiä periaatteita" (KOM(2007) 96, EUVL C 101, 23.4.2008, s. 1 http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2007/07-12-20_RFID_FL.pdf)

⁽²⁴⁾ 29 artiklan mukainen työryhmä, Lausunto sijaintitietojen käytöstä lisäarvopalvelujen tarjoamisen yhteydessä, WP 115, marraskuu 2005 http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2005/wp58.fi.pdf

⁽²⁵⁾ Ks. WP 125 (eCall), s. 5, mainittu alaviitteessä 10.

oikeudellisen toimenpiteen perusteella, jossa määritetään asianmukaiset menettelyt ja toimintatavat tietoihin pääsylle erityistarkoituksissa ja joka tarjoaa yksilöille riittävät takeet, jotka vastaavat niitä myöhempiä tarkoituksia, joita varten heidän tietojaan voidaan käyttää.

III.2.b) ITS-toimijoiden roolit ja vastuut

50. Ei ole vielä selvää, kuka on rekisterinpitäjä kussakin käsittelyn osassa. Monissa tapauksissa todennäköisiä rekisterinpitäjiä ovat ITS-palveluntarjoajat, joko yksin, silloin kun on kyse niiden omien ITS-palvelujen tarjontaa varten käsitellyistä henkilötiedoista, tai yhdessä muiden rekisterinpitäjien kanssa, silloin kun käsittelykin suoritetaan näiden muiden kanssa. Eri ominaisuudessa mukana olevien ITS-toimijoiden rooli ja vastuut rekisterinpitäjänä ja tietojenkäsittelijänä on määriteltävä selkeästi käsittelyn kunkin osan osalta (esim. matkaviestintäoperaattorit, jotka tarjoavat sekä viestintäpalveluja että ITS-palveluja).
51. Rekisterinpitäjinä toimivat henkilöt ovat vastuussa⁽²⁶⁾ siitä, että järjestelmät ja palvelut ovat kaikkien tietosuojajveloitteiden mukaisia, ja erityisesti sellaisten järjestelmien täytäntöönpanosta, joissa on "sisäänrakennettu yksityisyyden suoja", jotka ovat tietojen laadun periaatteen ja käyttötarkoituksen rajoittamisperiaatteen mukaisia ja jotka takaavat asianmukaisen tietoturvatason, kuten kohdassa III.1 on esitetty.
52. Rekisterinpitäjien on varmistettava, että ITS:n käytössä mukana olevien toimijoiden ketjun kaikilla tasoilla otetaan käyttöön asianmukaiset suojatoimet. Tämä edellyttää erityisesti, että ne ryhtyvät asianmukaisiin sopimusjärjestelyihin kaikkien tietojenkäsittelyssä ja -vaihdossa mukana olevien sidosryhmien kanssa, minkä tulisi tarjota riittävät tietosuojatakeet (erityisesti direktiivin 95/46/EY 16 ja 17 artiklaan ja direktiivin 2002/58/EY 4 ja 5 artiklaan liittyen). On tärkeä huomata, että tietosuojan kannalta rekisterinpitäjät, joiden on varmistettava tietosuojaa käsittelyn kaikissa vaiheissa, ovat vastuussa käsittelystä, eivätkä he voi sopimusteitse siirtää vastuuta pois itseltään.

IV YHTEENVETO

53. Tietosuojavaltuutettu suhtautuu myönteisesti komission esittämään ITS:n käyttöönottoa koskevaan toimintasuunnitelmaan, jolla pyritään yhdenmukaistamaan tietojenkäsittelyä Euroopassa ITS-palvelujen tarjoamisen helpottamiseksi ja jossa tietosuojaa asetetaan ITS:n moitteettoman käytön perusedellytykseksi Euroopassa.
54. Tietosuojavaltuutettu panee merkille, että ehdotetussa direktiivissä esitetään yleistä kehystä, joka herättää useita yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä, joiden käsittelyä on jatkettava EU:n ja kansallisella tasolla:

- On olemassa riski, että ehdotetun oikeudellisen kehyksen selkeyden puute aiheuttaa vaihtelevuutta ITS:n käytössä Euroopassa, mikä johtaa eritasoiseen tietosuojaan Euroopassa. Tietosuojavaltuutettu painottaa, että näissä kysymyksissä on jatkettava yhdenmukaistamista EU:n tasolla ratkaisemattomien kysymysten selvittämiseksi (kuten ITS-toimijoiden roolien ja vastuiden määrittely, mitkä erityiset ITS-sovellukset ja -järjestelmät on upotettava ajoneuvoihin, yhdenmukaistettujen sopimusten laatiminen ITS-palvelujen tarjontaa varten, ITS:n käytön erityiset tarkoitukset ja toteutustavat jne.). On erityisen tärkeää määrittää, ketkä ovat rekisterinpitäjiä suoritettujen tietojenkäsittelyn osalta, sillä heidän vastuullaan on varmistaa, että yksityisyyss- ja tietosuojanäkökohdat pannaan täytäntöön käsittelyketjun kaikilla tasoilla.
- Päätökset, jotka koskevat henkilöiden yksityisyyteen ja tietosuojaan vakavasti vaikuttavan käsittelyn tiettyjä suoritustapoja, olisi tehtävä Euroopan parlamentin ja neuvoston toimesta, ei komiteamenettelyssä.
- On olennaisen tärkeää ottaa huomioon yksityisyyss- ja tietosuojakysymykset käsittelyn varhaisesta vaiheesta alkaen ja sen kaikissa vaiheissa. "Sisäänrakennetun yksityisyyden suojan" toteuttamista olisi edistettävä ITS-sovellusten ja -järjestelmien suunnittelussa, ja se olisi sisällytettävä standardeihin, parhaisiin käytänteisiin, tekniisiin eritelmiin ja järjestelmiin.
- Sovellusten ja järjestelmien yhteenliittäminen pitäisi tehdä noudattaen asianmukaisesti tietosuojaperiaatteita ja käytännön turvatekijöitä (ks. myös jakso III.1.c).
- Tässä vaiheessa jäljellä olevien, ITS:n käyttöönottoa koskevien epävarmuustekijöiden osalta tietosuojavaltuutettu suhtautuu erityisen myönteisesti komission tiedonannossa esittämään aloitteeseen, joka koskee yksityisyyden suojan arviointia vuoteen 2011 mennessä. Lisäksi hän suosittelee voimakkaasti, että yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevat vaikutustenarvioinnit suoritetaan tiettyihin aloihin ja/tai käyttötarkoituksiin liittyen, jotta voidaan määrittellä asianmukaiset tietoturvaomenteet, ja että kehitetään parhaat käytettävissä olevat tekniikat ITS:n yksityisyyden suojaa, tietosuojaa ja turvallisuutta varten.
- Hän tähdentää lisäksi, että myös jäsenvaltioiden huolehdittava direktiivin moitteettomasta täytäntöönpanosta, niin että toimijat voivat kehittää järjestelmiä ja palveluja, jotka ovat kaikkialla Euroopassa tietosuojatastoaan asianmukaisia.

⁽²⁶⁾ Ks. alaviite 13.

- ITS-palveluja tarjoavien rekisterinpitäjien olisi toteutettava asianmukaiset suojaustoimet, niin että paikannusteknologioiden, kuten satelliittipaikannuksen ja RFID-tunnisteiden, käyttö ei loukkaa niiden henkilöiden yksityisyyttä, jotka käyttävät ajoneuvoja puhtaasti yksityiseen tarkoitukseen tai ammatillisesti. Tämä edellyttää erityisesti, että käsittely rajoitetaan tietoihin, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä kyseiseen tarkoitukseen, jolloin on varmistettava, että järjestelmiin sisällytetään asianmukaiset turvatoimet, jotta sijaintitietoja ei luovuteta luvattomille vastaanottajille, ja tarjottava käyttäjille tehokkaat keinot deaktivoida paikannuslaite tai -ominaisuus.
55. Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että ehdotuksen 6 artikla muutettaisiin direktiivin 95/46/EY mukaiseksi seuraavasti:
- ITS:n avulla suoritettussa tietojenkäsittelyssä on suositettava tietojen minimointia. Tämän huomioon ottaen suositellaan, että ehdotuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohta muutetaan seuraavasti: "Henkilötietoja käsitellään vain siltä osin kuin niiden käsittely on tarpeen sitä erityistä tarkoitusta varten, johon ITS:ää käytetään, ja asianmukaisen oikeusperustan nojalla".
- On tärkeää, että yhteentoimivien järjestelmien avulla käsiteltyjä henkilötietoja ei käytetä tarkoituksiin, jotka ovat ristiriidassa niiden tarkoitusten kanssa, joihin ne on kerätty. Sen vuoksi suositellaan, että 6 artiklan 2 kohta muutetaan seuraavasti: "ja että niitä ei voida käyttää muihin tarkoituksiin kuin niihin, joita varten ne kerättiin, kyseisten tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla".
- Hän suosittelee, että ehdotuksen 6 artiklaan lisättäisiin ITS-sovellusten ja järjestelmien suunnittelun osalta nimellinen viittaus käsitteeseen "sisäänrakennettu yksityisyyden suoja". Lisäksi hän suosittelee, että komiteamenettelyn avulla 29 artiklan mukainen työryhmä ja tietosuojavaltuutettu pidetään selvillä ja niitä kuullaan tämän kysymyksen osalta toteutetuista myöhemmistä toimista.
56. Tietosuojavaltuutettu suosittelee lisäksi, että tähän kuulemiseen viitataan ehdotuksen johdanto-osassa.
57. Edellä mainittu huomioon ottaen tietosuojavaltuutettu suosittelee, että tietosuojaviranomaiset, erityisesti 29 artiklan mukaisen työryhmän kautta, ja tietosuojavaltuutettu otetaan tiiviisti mukaan ITS:n käyttöönottoon liittyviin aloitettiin kuulemalla niitä riittävän aikaisessa vaiheessa ennen asianomaisten toimenpiteiden kehittämistä.
- Tehty Brysselissä 22 päivänä heinäkuuta 2009.

Peter HUSTINX

Euroopan tietosuojavaltuutettu